

O METODI RATNE VJEŠTINE

U razmatranju metode ratne vještine ovdje polazimo od pretpostavki koje nećemo dokazivati: a) naučnici i naučne institucije odavno ne osporavaju opravdanost naučnog utemeljenja posebne oblasti znanja o oružanoj borbi kao specifičnoj oblasti teorijskih i praktičnih saznanja i rješenja; b) u okviru te naučne oblasti postoje veze i odnosi među pojavama različitog nivoa i načina povezanosti koji se mogu naučno utvrditi i saznati; c) do sada ostvareni nivo spoznaje stvorio je osnove za izgradnju posebne naučne teorije.¹

Međutim, i pored toga što je učinjeno i konstatovano, veoma je dug i naporan put na izgrađivanju teorije ratne vještine kao naučnog sistema iskaza, koji bi osiguravao pouzdan teorijskohipotetički okvir za buduća istraživanja i stvorio prostor za uključivanje i selekciju postignutih rezultata. Naša savremena vojna misao nije mogla niti je željela izbjeći raspravu o tome kako istrajati na tom putu. U ovim raspravama problemi o *metodi* postaju jedno od središnjih pitanja.² I naši naponi u identifikaciji nekih problema methodske izgrađenosti ratne vještine kao nauke pokušaji su koji treba da doprinesu potpunijoj izgradnji ove nauke.

Ovim člankom pokreće se rasprava o ratnoj vještini kao nauci u području metode — jednog od konstitutivnih elemenata njenog naučnog statusa. Obuhvatiće se dva ključna pitanja — o methodskoj određenosti i methodskoj izgrađenosti ratne vještine kao nauke. Riječ je, dakle, o dva pitanja jedinstvenog problema metode nauke. Njih

¹ Vidi materijale sa simpozijuma o vojnoj nauci 1969. god, *Vojna nauka*, izd. VIZ-a 1971. god.

² U posljednjih nekoliko godina objavljeno je više materijala koja se dijelom svoga sadržaja bave problematikom metoda nauke. («Organizacija, planiranje, finansiranje i metodologija NIR-a») — interno izdanje Saveta za naučni rad u OS; nacrti udžbenika u CVVS — naročito poglavlja o metodi taktike, operatike i strategije).

ni iz metodičkih razloga nije opravdano izdvojeno razmatrati. No, kako ovaj tekst pokreće temu koja u metodologiji ratne vještine nije dovoljno obrađivana, opravdano se može očekivati da on izazove interes i izvjestan kritički odnos.

1. METODSKA ODREĐENOST RATNE VJEŠTINE

Ima li ratna vještina svoju metodu? Odgovor na ovo pitanje je višestruko značajan: a) ukazuje na argumentaciju pomoću koje se može pouzdano suprotstavljati onim kritičarima koji ratnoj vještini odriču naučni status zato što navodno nema svoju metodu; b) ukazuje na napore koje treba preduzeti da bi ratna vještina bila metodski izgrađena kao nauka što je, u osnovi, sadržaj razmatranja našeg drugog pitanja. Međutim, na postavljeno pitanje ne možemo pouzdano odgovoriti dok prethodno ne raspravimo problematiku metode nauke uopšte. Tek nakon toga analiziraćemo sadržaj pojma metode ratne vještine.

a) *Što je metoda nauke?*

Riječju »metoda« (metodus — lat.) označava se način ispitivanja, način mišljenja, način rada. Uobičajeno je da se pod »metodom nauke« *podrazumijeva ukupnost planskih postupaka koji čine put, način otkrića, proveravanja i dokazivanja naučne istine*. Nema razloga da ovu definiciju metode ne prihvatimo i kada razmatramo metodu ratne vještine kao metodu nauke. Očito je da se radi o kompleksnom pojmu čija je definicija izvedena s obzirom na *funkciju metode* u složenom istraživačkom postupku. Sadržaj toga postupka uopšteno se može naznačiti kao: (a) aktivnost otkrivanja novoga, bilo utemeljenog na potpuno novim činjenicama, ili pak podizanje postojećih saznanja na viši spoznajni rang, (b) aktivnost verifikacije onoga što je u prethodnom postupku otkriveno i uključivanje novih saznanja u postojeći fond nauke.

(a) *Funkcija metode u naučnom otkriću*

U nauci kao i u svakoj drugoj delatnosti istraživač polazi od poznatog. To poznato dato je u postojećoj teoriji nauke. Istraživač to poznato proučava, upoređuje, sistematizuje, klasifikuje, kritički analizira i prema problemu koji istražuje uspostavlja odnos kao teo-

rijsko-hipotetički okvir istraživanja. U sklopu toga istraživač problem smješta u širi teorijski kontekst, određuje mu mjesto u odnosu na slične probleme, razgraničava ga od njih i precizno određuje njegovo značenje, sadržaj i obim svih pojmova koji pripadaju okviru toga problema, i izvodi hipoteze kao pretpostavljene stavove objašnjenja datoga problema. Treba istaći da je otkriće u metodologiji najslabije opisana funkcija metoda nauke. Vjerovatno su razlozi za ovakvo stanje mnogostruki, ali je moguće upozoriti na neke među njima: *prvo*, metodologija još uvijek nije načisto da li se u procesu otkrića mogu pronaći neki zajednički elementi, putevi i postupci koji se mogu preporučiti, i *drugo*, djelatnost otkrića nije skup postupaka koji se može posmatrati i formalizovati izvan istraživača, već se najčešće dešava skriveno u njegovim mislima.³

(b) *Funkcija metode u postupku verifikacije*

Verifikacija je skup postupaka kojima se nova saznanja dovode u vezu sa već spoznatim i provjerenim u teoriji i sa empirijskim saznanjima koja se temelje na iskustvu. Iz toga slijedi da je postupak verifikacije u osnovi dvovrstan:

Prvo, po slaganju sa drugim već ostvarenim spoznajama, po logičkoj koherenciji sa teorijskim konstrukcijama postojećeg teorijskog sistema nauke. Ova vrsta provjere moguća je u onoj nauci čija je teorija tako izgrađena da čini relativno sistematizovan i uređen skup iskaza o predmetu nauke. Osnovni indikator verifikovanosti nekog otkrića po ovom vidu verifikacije jeste izvjestan logički, racionalni sklad iskaza onog što je novootkriveno sa iskazima postojeće teorije. Dakle, mogućnost uključivanja otkrića u teoriju nauke, a da se pri tom ne narušava već ostvareni stepen povezanosti iskaza date teorije. U ovoj vrsti verifikacije na djelu su sve tzv. logičke metode racionalnog provjeravanja.

Drugo, po slaganju s podacima empirijske stvarnosti. Preovlađujuća aktivnost kod ove vrste verifikacije jeste plansko i precizno prikupljanje, sređivanje, obrada, interpretacija i analiza podataka koji mogu potvrditi ili oboriti hipoteze postavljene u toku teorijske, otkrivačke aktivnosti. Metoda nauke u značenju metode verifikacije obuhvata sve postupke, tehnike i instrumente pomoću kojih se u jednoj nauci može prikupiti dovoljan broj i vrste iskustvenih podataka, sve postupke tehnike i instrumente sređivanja (kodiranja, kla-

³ A. Bibić — P. Novosel, *Politička znanost — predmet i metode*, izdanje »Naprijed« — Zagreb 1971. god. str. 442.

sifikacije itd.), obrade, upoređivanja, interpretacije i analize podataka, te izvođenja naučnog dokaza kojim jedna hipoteza doživljava potvrdu ili se odbacuje kao empirijski neodrživa.

Treba istaći da je u metodologiji najpotpunije obrađena verifikacijska funkcija metode, i to u onom delu saržaja metoda nauke koji se odnosi na postupak prikupljanja iskustvene evidencije. Na osnovu toga do detalja je razvijeno mnoštvo metoda empirijskih istraživanja pomoću kojih se nastoji provjeriti sve što je u nauci otkriveno. Očito je suviše naglašavanje vrijednosti empirijskih metoda neopravdano, jer se teorijske konstrukcije nauke ne mogu bez ostatka razložiti na dovoljan broj iskustvenih elemenata. Nauka, zapravo, teži da obuhvati i teorijski fiksira i ono što se krije iza pojavnosti, to pojavno transcendiraju, vodeći računa da se veza sa pojavnošću ne izgubi i ode u drugu krajnost puke spekulacije.

Vrlo često se metoda istraživanja izjednačava sa metodama verifikacije, ispuštajući iz vida funkciju otkrića kao značajnu funkciju metoda nauke.

Na osnovu rečenog, a imajući u vidu funkcionalni aspekt, pod pojmom metoda nauke podrazumijeva se ukupnost planskih postupaka pomoću kojih se — u skladu sa teorijom nauke i njenim predmetom — otkrivaju nova saznanja ili se postojeća saznanja podižu na viši saznajni rang, prikupljaju iskustveni podaci o različitim dimenzijama i aspektima predmeta nauke, sređuju, obrađuju, upoređuju, analiziraju i interpretiraju iskustveni podaci i izvode iskazi koji znače potvrdu ili odbacivanje hipotetičkih tvrdnji.

b) *Ima li ratna vještina svoju metodu?*

U ratnoj vještini ne postoji saglasnost u pogledu odgovora na ovo pitanje. Ne mali broj autora nastoji da dokaže kako nije opravdano insistirati na metodi ratne vještine kao konstitutivnom elementu njenog naučnog statusa. Ovde se mogu svrstati autori koji smatraju da je za valjano metodološko utemeljenje istraživanja u ratnoj vještini dovoljno razviti osnove metodologije vojno-naučnog rada, ostajući uglavnom kod opštih naznaka marksističke-dijalektičke metode, osnovnih logičkih postupaka i danas poznatih i razvijenih metoda empirijskih istraživanja, naročito kvantitativnih metoda. Osnovni nedostatak ovih pokušaja je u tome što ispuštaju djelatnu vezu između predmeta i teorije ratne vještine, na jednoj strani, i metode nauke, na drugoj strani. Odnosno, zapostavlja se

okolnost kakve sve transformacije doživljava metoda u pokušaju obuhvata specifičnog predmeta nauke. Takvo nastojanje dalo bi rezultate koji bi opravdali napor konstituisanja posebne metodologije ratne vještine, koja bi sasvim sigurno bila osnovana na saznanjima opšte metodologije, ali bi bila posve specifično oblikovana.

Jedan broj autora pokušava posebnost metode ratne vještine izvesti na osnovu nekoliko metoda verifikacije. Naime, oni tvrde da je ratna vještina otkrila i razvila, naprimjer, metode operacionih istraživanja, analizu sadržaja i slično. Zanimajući to što ovo nije tačno (analiza sadržaja kao metoda poznata je odavno, *tada kada o ratnoj vještini kao nauci* nema ni govora), ovaj pokušaj ne može se smatrati uspješnim ako se zna da se mnoge nauke služe gotovo istim fondom metoda prikupljanja podataka, a ipak svaka od njih zadržava punu posebnost svoje metode. Očito je da posebnost metode nauke ne pridolazi iz metoda verifikacije, već iz neposredne povezanosti predmeta istraživanja i već sabranog sazajnog iskustva o predmetu nauke sadržanog i izloženog u njenoj teoriji.

Neki autori idu tako daleko da tvrde kako discipline ratne vještine (taktika, operatika i strategija) svaka za sebe imaju svoje metode. Ovim se implicite tvrdi da postoji bitna predmetno-disciplinarna razlika između naučnih disciplina, inače jedinstvene ratne vještine. Ako bismo ovu tezu razvijali dosledno, morali bismo tvrditi da i u sklopu taktike, operatike i strategije postoje metode vidovskih i rodovskih teorija, što bi očito otežavalo napore koje naša vojna misao čini na izgradnji ratne vještine kao jedinstvenog teorijskog sistema iskaza o oružanoj borbi.

U odgovoru na pitanje o posebnosti metode ratne vještine mi zauzimamo nešto drugačiji stav. Posebnost nije osigurana time što ratna vještina ima nekoliko ili niz metoda verifikacije, što se služi logičkim metodama ili što joj je dijalektička metoda skup mjerodavnih metodoloških principa, kako to neki tvrde.⁴ Za nas je me-

⁴ Suviše neubjedljivo djeluju oni autori koji tvrde da je dijalektička metoda opšta metoda ratne vještine. Takav stav je neprihvatljiv zbog toga što marksistička dijalektička teorija i nauka nije nikakva posebna nauka, već vrlo složen teorijski sistem konstituisan uvidom u isto tako veoma složen predmet istraživanja koji se zove ljudsko društvo, shvaćeno kao totalitet pojava, a ne kao predmet nijedne posebne naučne discipline. Što mnoge naučne discipline društvenih nauka polaze od marksističke teorije kao opštih teorijskih načela konstitutivnih za njihov daljni razvoj kao posebnih naučnih disciplina koji istražuju samo jedan dio — aspekt totaliteta društva, to još ne znači da svaka od njih može prisvojiti dijalektičku metodu kao svoju. Svaka od njih se može i treba pozivati na marksističku metodu kao skup opštih metodoloških načela istraživanja i mišljenja bilo kog predmeta, ali ih to ne oslobađa obaveze indentifikacije sopstvene metode istraživanja. Sa ratnom vještinom nije ništa drugačije.

toda ratne vještine posebna kao metoda u najopštijem značenju te riječi — kao najopštiji pristup istraživanju pojava s obzirom na specifičan sadržaj oružane borbe kao predmeta ratne vještine.

Argumente našeg polaznog stava da ratna vještina ima svoju metodu pribavićemo ako se vratimo sadržaju i funkciji kompleksno shvaćene metode nauke, kako smo to već izložili.

(a) *Metoda ratne vještine u procesu naučnog otkrića*

U načelu postupak otkrića u ratnoj vještini ima istu misaonu strukturu kao i u drugim naukama. U ratnoj vještini istraživač se obraća njenoj teoriji kao sistematizovanom skupu iskaza o oružanoj borbi. Ta saznanja proučava, upoređuje i analizira sa stanovišta njihove unutrašnje povezanosti i povezanosti iskaza sa karakteristikama i sadržajem predmeta na koje se iskazi odnose. U tom postupku istraživač otkriva praznine, nesaglasnosti, protivrečnosti i primjenom logičke aparature misaonog postupka otkriva novo, što dovodi u pitanje one iskaze postojeće teorije koji ne mogu izdržati logičko-epistemološku kritiku, ili pak popunjava praznine još ne saznatih dimenzija predmeta. Upravo tako metoda u opštem smislu doživljava posebnost.

U teoriji ratne vještine svi spoznati elementi, dimenzije, karakteristike ili aspekti konkretnog predmeta istraživanja uopšteno su dati u vidu kategorija, pojmova i njihovih veza kao sadržajne apstrakcije. Teorija ratne vještine izgrađena je od mnoštva opštih kategorija i pojmova uređenih (klasifikovanih i sistematizovanih) prema značenju, obimu i sadržaju. Svi ti pojmovi i najopštije kategorije definisani su specifičnim jezikom u skladu sa jednim usvojenim sistemom značenja. Kako istraživač doživljava tu teoriju?

Njegov misaoni postupak kreće se u relacijama u kojima su određeni i uređeni iskazi teorije ratne vještine i na način na koji je izgrađen kategorijalni aparat nauke. Da bi se potvrdio kao istraživač u oblasti ratne vještine, njegova se otkrića sadržajem, smislom, prirodom i formulacijama moraju uklapati u taj specifični izričaj koji teoriju ratne vještine čini teorijom posebnog predmeta. U protivnom, otkrića bi mogla pripadati nekoj od brojnih naučnih disciplina koje na specifičan način istražuju i problematiku rata i oružane borbe (psihologija, socijalna psihologija, organizacione nauke, medicinsko-biološke, političke, istorijske, tehničke i sl.).

Zaključimo ovaj dio izlaganja: *metoda ratne vještine u postupku otkrića novih istina o oružanoj borbi posebna je metoda u onoj mjeri*

u kojoj je kategorijalni aparat ratne vještine definisan i uređen kao posebna teorija o oružanoj borbi. Prema tome, metoda ratne vještine je u neraskidivoj vezi sa njenom teorijom, pa joj posebnost proizlazi iz posebnosti teorije, koja korespondira sadržaju predmeta (oružanoj borbi).

(b) *Metoda ratne vještine u procesu verifikacije*

Verifikacijski postupak po logičkoj strukturi u osnovi je isti kao u ostalim naukama. Nova otkrića dovode se u vezu sa postojećom teorijom i empirijskim iskustvima. Kod verifikacije novih saznanja prema njihovoj logičkoj koherenciji sa već provjerenim iskazima teorije ratne vještine nema ničeg naročito osobenog na što bismo morali upozoravati. Specifičnosti se javljaju kod drugog tipa verifikacije (verifikacija po slaganju sa podacima iz iskustva). Razmotrimo ovaj stav.

Oružana borba kao predmet ratne vještine odlikuje se nekim specifičnim karakteristikama koje otežavaju verifikacijski postupak do te mjere da je veoma teško i nepouzđano podvrći provjeravanju sve iskaze čiji bi cilj bio egzaktno mjerenje stepena adekvacije iskaza sa stvarnošću. Istina je da se ni mnoge društvene nauke ne mogu pohvaliti egzaktnom provjerljivošću saznanja sopstvenog predmeta. No, u slučaju ratne vještine to je još manje pouzdano. Naime, dok uglavnom sve naučne oblasti i njihove discipline mogu svoj predmet istraživanja kontinuirano pratiti, jer stalno traje, oružana borba kao predmet ratne vještine je dio stvarnosti koji ne traje stalno već se prekida — gubi se iz vidokruga nauke. Ratna vještina mora istraživati svoj predmet i o njemu u praksi ispostavljati relativno pouzdane iskaze, iako iz vidnog polja empirijskog interesa povremeno i na duže vrijeme gubi neke dimenzije svoga predmeta istraživanja. Zbog toga je prinuđena da cjelovitost svoga predmeta, aktualizaciju svih njegovih dimenzija zamišlja, konstruiše i modeluje. Zato su u pravu autori koji tvrde da se veliki obim saznanja iz teorije ratne vještine dobija istraživanjima na modelima oružane borbe, bez obzira da li se radi o uopštavanju iskustava manevara, trupnih vježbi, grupnih zanimanja, komandno-štabnih vježbi i sl.

Zbog toga se sva provjeravanja saznanja-otkrića koja se izvode na modelima moraju uzimati samo kao *relativno* pouzdana, manje ili više vjerovatna, bez obzira što može biti postignut visok stepen saglasnosti otkrića i empirijskih podataka prikupljenih istraživanjem na modelima. To ne tvrdimo zbog toga što želimo negirati saznavnu

vrijednost metode modelovanja i modelnog eksperimenta. Cilj nam je da, ukazivanjem na relativnu vrijednost verifikacijskog postupka u ratnoj vještini, istaknemo potrebu za češćim ponavljanjem istraživanja jednih istih ili sličnih tema i ubacivanjem novih varijanti, kako bismo osigurali veći stepen pouzdanosti rezultata provjeravanja. Jer, model je toliko pouzdan koliko su pouzdani faktori koji se u model uključuju i s obzirom na naše aktuelno znanje o njima i s obzirom na mogućnost naših saznanja da *anticipiramo tendenciju vremena i eventualne promene koje će nastupiti kod svakog od tih djelujućih faktora*.

Postupak verifikacije saznanja u skladu sa empirijskom stvarnošću u ratnoj vještini je specifičan i složen još iz jednog razloga. Naime, oružana borba je područje stvarnosti koje je strukturirano i zavisno od velikog broja varijabli, različitih sadržajnih karakteristika. To područje sa različitih aspekata izučavaju danas gotovo sve poznate nauke. Da bi ratna vještina mogla valjano istraživati pojave iz okvira svoga predmeta, ona mora »posuđivati« dio informacija od drugih nauka, a dio informacija mora pribavljati sama. Složenost verifikacijskog postupka se multiplicira.

Prvo, zbog složenosti predmeta i njegove smještenosti u okružje predmeta različitih naučnih disciplina postupak prikupljanja, sređivanja, obrade, interpretacije i analize empirijskih podataka metodološki nije »čist«. Postoji potreba prevrednovanja i funkcionalizacije svih informacija koje ratnoj vještini pritiču iz drugih nauka, uz istovremeno prikupljanje podataka o onom dijelu predmeta za koji je mjerodavna sama ratna vještina.

Drugo, aplikacija poznatih metodoloških postupaka radi prikupljanja empirijske evidencije o oružanoj borbi takođe je složen proces. Nije dovoljno jednostavno primijeniti neku od tih empirijskih metoda na način kako su ih razvile druge nauke. Potreban je dodatni napor radi njihovog daljnjeg oposebnjavanja u skladu sa karakteristikama i zahtevima istraživanja konkretnog predmeta. Ovaj postupak realizuje se konstrukcijom posebnih instrumenata i tehnika istraživanja.

Neophodan uslov valjane i funkcionalne konstrukcije instrumentalno-tehničkih elemenata jedne metode istraživanja jeste potpuno logičko-sadržajno, predmetno-disciplinarno i prostorno-vremensko određenje predmeta istraživanja. U sklopu toga postupka detaljno se, na teorijski i operacionalni način, definišu svi pojmovi koji ulaze u obim pojma predmeta. Ovim se instrumentalno-tehnički elementi metode verifikacije direktno vezuju za teorijski sistem ratne

vještine, čime ti, na izgled opšti, elementi doživljavaju još jedan daljni nivo oposebnjavanja metode i njeno povezivanje sa predmetom istraživanja nauke.

Zaključimo ovaj dio izlaganja stavom: *ratna vještina i u procesu verifikacije otkrića ima sopstvenu metodu verifikacije*. Njena posebnost se ogleda *prvo*, u neposrednoj povezanosti teorijsko-hipotetičkog okvira istraživanja i zahtjeva koji odatle proizilaze za primenu bilo koje metode prikupljanja podataka; *drugo*, u skladu sa ovim, u specifičnosti konstrukcije — razrade instrumenata i tehnika istraživanja; *treće*, u sistematizaciji, klasifikaciji, interpretaciji i analizi empirijske građe u skladu sa teorijom ratne vještine.

Vidno je, dakle, da je i u postupku verifikacije metoda ratne vještine neraskidivo vezana za njenu teoriju. Metoda je i ovdje posebna samo onoliko koliko to zahtijeva njena teorija u kojoj je sadržan specifični pristup pojavama koje treba istraživati.

2. METODSKA IZGRAĐENOST RATNE VJEŠTINE

Izraz »metodska izgrađenost« odnosi se na: a) zahtjev da se svi iskazi teorije ratne vještine izvode po strogim načelima naučne procedure i u skladu sa saznanjima do kojih je došla metodologija i ona opšta i posebna metodologija ratne vještine; b) razvijenost metodologije ratne vještine kao logičko-epistemološke kritike cjelokupne teorijske i djelatne (istraživačke) prakse ove posebne nauke.

Ovdje se radi o upitnom odnosu prema problemu metodске izgrađenosti ratne vještine. Drugim riječima, treba odgovoriti na pitanja: — Prvo, da li su sva istraživanja u ratnoj vještini i, shodno tome, svi iskazi njene teorije izvedeni primjenom optimalnih naučnih metoda? Da li su pri izvođenju stavova i iskaza zadovoljeni nužni zahtjevi logičkog mišljenja? Drugo, da li su saznanja opšte metodologije (funkcionalna za istraživanje predmeta ratne vještine i metodološka iskustva iz različitih i brojnih istraživanja) uopštena, sistematizovana i izložena u vidu posebne metodologije?

Nikakav apriorni stav nije moguće izložiti. Stav bi mogao uslijediti tek na osnovu svestranog empirijskog uvida koji bi podvrgao logičko-epistemološkoj analizi teoriju ratne vještine i odgovorio na neka osnovna pitanja njene teorijske izgrađenosti:

a) Korespondentnost iskaza ratne vještine i različitih odrednica njenog predmeta;

b) Valjanost definisanja osnovnih kategorija i pojmova ratne vještine;

c) Valjanost izvršenih klasifikacija širokog područja ratne vještine i u skladu sa logičkim zahtjevima svrstavanja i u skladu sa karakteristikama praktičnog područja ratne vještine;

d) Valjanost izvedene sistematizacije iskaza teorije ratne vještine prema različitim obilježjima: nivou opštosti, saznanom ran-
gu i sl.;

e) Izgrađenost teorije ratne vještine u celini kao logički koherentnog i neprotivurječnog sistema iskaza.

Pored toga, za odgovor o metodskoj izgrađenosti ratne vještine neophodan je empirijski uvid u stanje metodologije ove nauke. Potrebno je razmotriti stepen izgrađenosti teorijskog fonda metodologije ratne vještine sa stanovišta: a) da li uopšte takav fond postoji (ima li teorijskih izvora koji tematizuju problematiku istraživanja ratne vještine); b) radi li se tu o opštoj i sa stanovišta oružane borbe kao predmeta ratne vještine neutralnoj metodologiji, koja se ne trudi da uopšti istraživačka iskustva, otkrije nove metode, postupke i instrumente i fiksira to kao elemente naučne procedure koji se mogu preporučiti budućim istraživačima u ratnoj vještini; c) da li je to što se nudi u metodologiji ratne vještine u skladu sa zahtjevima njenoga specifično određenog predmeta istraživanja; d) da li stanje izgrađenosti metodologije ratne vještine zadovoljava potrebe istraživanja i koji su tu osnovni problemi. Prema tome, riječ je o a) teorijskim izvorima; b) funkcionalnosti; c) valjanosti postupka; d) potpunosti teorijskog fonda metodologije ratne vještine.

To su okviri svestranijeg empirijskog uvida u problematiku methodske izgrađenosti ratne vještine kao nauke. Ovdje su poređana pitanja na koja u članku ovakvog karaktera i obima nije moguće odgovoriti. Ali, ta pitanja nismo ostvarili bez ikakvog odgovora samo zbog toga što za njih nemamo dovoljno empirijske argumentacije, već i zbog toga da podstaknemo raspravu onih istraživača kojima je stalo do potpunije naučne izgrađenosti ratne vještine kao posebne nauke. Naš je stav pri tom posve nedvosmislen: to treba biti *posebna metodologija*, čiji će sadržaj biti izgrađivan na zahtjevima istraživanja oružane borbe kao predmeta posebne nauke i u skladu sa njenom već relativno izgrađenom teorijom.